

עידן

העאת
אלקין אביך
ועבדהו

פטרון מערכת דעהו:

נתנדב לע"נ הרה"ח זאב ב"ר משה ע"ה
זו' האה"ח מרת פעריל ב"ר טובי' ע"ה

גליון קלח - פרשת ואתחנן-נחמו - שנת תשפ"ג

גליון מיוחד
לשבת נחמו

גליון מיוחד לבחורי חמד • ערוכים מתוך משנתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א

מסילת המועד

שיעורי השקפה ומוסר בדרך החסידות

זאת נחמתי בעניי:

די געוואלדיגע נחמה
וואס געפונט זיך אין
די הייליגע התורה

עמוד ה'

משנת החסידות

ביאורים ויסודות מורחבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

שיעור בעניני נחמה
(תשעה באב שנת תשע"ד)

כי נחם

ה' ציון:

ביאורים
ורמזים בענין
נחמת ציון
וירושלים

א. זכרתי ימים מקדם: בנין בית המקדש ע"י התחדשות הימים

בנין הביהמ"ק במדרגת ה'ימים' העליונים | **ויבנהו שבע שנים** – בבחינת ז' המידות | בכח התשובה שקדמה לעולם זוכים ל'ימי קדם' | אף שמו של משיח קדם לעולם | ביאור הפסוק 'כימי עולם וכשנים קדמוניות'

ב. נחמו נחמו עמי: הארת התרין משיחין בז' דנחמתא כדי לנחם את ישראל
'יכנס אדם שני פתחים' – אמונה וקדושה, שבזכותם 'פסח ה' על הפתח' | תיבת 'ונשובה' רומזת לתרין משיחין | דם התמיד' המפסיק בין הטבת חמש הנרות לשתי נרות רומז למס"נ הנדרשת בשתי קדושות האלו | עיקר בכייתנו על חורבן ביהמ"ק הן על סילוק הארת תרין המשיחין, ועל כן נחמו נחמו בכפליים | בפר' ואתחנן כלולות תורה ותפילה – משיח בן יוסף ומשיח בן דוד

ג. יש תקוה לאחריה: הרפואה והנחמה לכל נשמות הנידחות

'אין' מנחם לה - 'מי' ירפא לך, רומזים לשני אופני תיקון: רפואה ונחמה, לעומת התרין משיחין | הפוגם בברית הוא 'חולה' המתרפא ע"י 'מי' | והכופר באמונה הוא 'מת' שאין לו תיקון כי אם ע"י הקב"ה בעצמו - 'אין' | הם 'האובדים' בארץ אשור ו'הנדחים' בארץ מצרים, שישתחוו לה' לעתיד בירושלים | בשופר של ר"ה נכללים גנוחי גנח - חולה, וילולי יליל - מת | הפשוטה שלפניה ושלאחריה הם לתקן שני פגמים אלו | הרפואה שקודם למכה היא כח התפילה שניתנה לחולה דוקא, אבל הפוגם באמונה אין לו תקוה רק מכח העתיד - פשוטה לאחריה

א.

זכרתי ימים מקדם: בנין בית המקדש ע"י התחדשות הימים

שקדמו לעולם, כטעם 'ב'קדם'. והענין, כי כאשר שבים בתשובה על החטאים שגורמו לחורבן בית המקדש, כמ"ש 'השיבנו ה' אליך ונשובה', והתשובה הרי קדמה לעולם (פסחים נד.), ממילא נתקן פגם ה'ימים' ומתחדשים הם להיות 'ימי קדם', בבחינת הימים שקדמו לעולם, שהם בדרגת התשובה. וכן חזו"ן ב"ג מידות הנאמרים בספר מיכה - שעוסקות ברחמי ה' על הבעל תשובה, שמסוימות בחיבות 'מימי קדם' (מיכה ז, כ) והוא סיום ההפטרות של שבת שובה הבא אחר שבעה דנחמתא שהם הימי עולם, כי דרגת התשובה ש'קדמה לעולם' עולה ומגעת עד בחי' 'ימי קדם'.

אף שמו של משיח קדם לעולם - כימי עולם וכשנים קדמוניות ולכן מכונה תקופה זו של אחרית הימים בשם 'מות המשיח', כי גם משיח קדם לבריאת העולם, כמו שזמנו שם בין הדברים שקדמו לעולם את 'שמו של משיח'. והיינו כי כאשר נזכה לשוב אליו באמת, ויחזיר לנו את בית המקדש ובכללו בנין השבעה ימים העליונים, יאירו הם בדרגת הימים שקדמו לעולם, ולכן הם מכונים 'מות המשיח' שקדם לעולם.

וזהו גם עומק פירוש הפסוק המתנבא על זמן העתיד (מלאכי ג, ד) 'וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמוניות', והכוונה בזה היא, שזימנים שלעתיד לבוא יהיו במדרגת השנים הקדמוניות - 'ימי קדם', בבחינת שמו של משיח שקדם לעולם, ועל כך מבקשים אנו 'חדש ימינו קדם' דייקא.

שבניית הביהמ"ק היא ע"י דרגת הימים, הכוונה היא שיהיה בנין הביהמ"ק בהארת שבע הספירות העליונות. וזוהו יתבאר עומק מה שאמרו חז"ל (ברכות לג.) 'אמר רבי אלעזר כל אדם שיש בו דעה כאילו נבנה בית המקדש בימיו', שהרי דעת האדם היא שורש כל השבע מידות, וממילא מי שיש בו דעה, הרי בכח זה נבנה בית המקדש 'בימיו' דייקא.

וכאשר נחרב ביהמ"ק, נמצא שיש חורבן גם לדרגת שבע המידות האלו שנכללו בבנינו, ועל כך באה הבקשה הנ"ל 'חדש ימינו קדם', כלומר שיתחדש שוב הבית הבנוי על דרגת הימים העליונים, וממילא יתחדשו גם הם ויאירו כימי עולם. ועל כך מיוסדים ה'שבעה דנחמתא' אחר תשעה באב, לתקן את הפגם הנעשה בשבע הספירות העליונות, אשר מכח תיקון זה אנו מתנחמים בשבע שבתות אלו. ולכן סיום של כל השבעה דנחמתא הוא הפסוק (ישעיה סג, ט) 'כל ימי עולם'.

בכח התשובה זוכים ל'ימי קדם' - 'שקדמו לעולם' וביתר מכן יש לומר, שלא זו בלבד אנו מבקשים שתחזור לעתיד מדרגת הימים כמו שהיו בזמן שביהמ"ק היה קיים, אלא שיתחדשו הימים והמידות ביתר שאת ויעלו למדרגת הימים

'חדש ימינו קדם'

הנה מגילת איכה מסתיימת בפסוק 'השיבנו ה' אליך ונשובה, חדש ימינו קדם' (איכה ה, כא), כלומר שבקשנתנו לפני השי"ת הוא שנשוב אליו לציון עיר קדשנו, ושיתחדש עוד ימינו כמאז ומקדם עת זכינו לחסות בצל כנפיו בבית המקדש. ומלשון הכתוב 'חדש ימינו קדם' נראה שהתיקון לחורבן בית המקדש, וענין בנייתו, שייכים לענין תיקון הימים, וכן הוא נוסח התפילה 'שיבנה בית המקדש במהרה בימינו', ויש להבין מה פשר הדבר שבניית הביהמ"ק היא ע"י בחי' הימים דייקא.

ויבנהו שבע שנים - כנגד ז' המידות

והענין הוא ע"פ מה דאיתא בזה"ק (ח"א רמז.) על מה שנאמר כאשר בנה שלמה המלך את בית המקדש 'ויבנהו שבע שנים' (מל"א ו, לח), ודייקו בזה"ק דלא כתיב 'ויבנהו בשבע שנים' אלא 'שבע שנים', והרי זה מורה ששלמה המלך בנה את בית המקדש במדרגת השבע המידות העליונות המכונות בשם 'שנים' [וגם 'שנה' עולה כמנין 'ספירה'].

בנין הביהמ"ק ע"י התחדשות הימים העליונים

והנה נודע שאת הו' מידות יש לכנות גם בשם 'ימים', וכמו שפירשו בזה"ק כעין זה ממש על הפסוק 'כי ששת ימים עשה ה' ולא נאמר 'בששת'. וממילא מובן שמה שאמרנו

פטרון הגליון - אב

נתנדב ע"י ידידנו הנכבד
מזה"ר 'יהושע ברוין הי"ו

זכות הפצת התורה יעמוד לו ולכל משפחתו

עיקר ענין הבכיה והאבל בימי בין המצרים על ציון וירושלים - הם על שתי המידות של תרין המשיחין, יסוד ומלכות, שנפגמו בשעת חורבן ביהמ"ק. ועל כן אחר תשעה באב, כאשר מנחם השי"ת את עמו ישראל בשבעה דנחמתא המתחילים בשבת נחמו, הרי עיקר הנחמה ג"כ בענין שתי הקדושות האלו. ונרמז הדבר במה שתחילת נחמות אלו באה בלשון כפול 'נחמו נחמו בכפלים, לרמז על התרין משיחין

~
ולכן לעולם תחול 'שבת נחמו' בפרשת ואתחנן, אשר 'ואתחנן' הוא לשון תפילה וגם בגי' 'תפלה' - דרגת משיח בן דוד, וכמו כן נשנה בפרשה זו כל מעמד מתן תורה, המורה על התחדשות התורה שישנה בימים אלו - עניינו של משיח בן יוסף, כע"י תיקון שתי מידות הללו ביהמ"ק

נחמו נחמו עמי: הארת התרין משיחין בז' דנחמתא כדי לנחם את ישראל

דמעות דוקא, הוא כי בכיה זו באה על אחיות הקליפות במדותיהם של תרין המשיחין, אמונה וברית, אשר ע"ז נאמר 'לפתח חטאת רובץ' כאמור, על כן ציון (גימ' יוסף, יסוד) במר תבכה, וירושלים (מלכות) תתן קולה. וזוהי יבואר מה שכתב האריז"ל שתיבת רחל נרמזת גם בר"ת 'ליכל ח'י רצון' (תהלים קמה, טו), ויש לכוון בפסוק זה להמתיק את שתי הדמעות הללו. וע"פ דברינו תוכן השייכות לפסוק זה דוקא, כי הרי שם כתיב 'פותח את ידיך' - לשון פתח, ושתי דמעות אלו שבגימ' 'רחל' באים על אחיות הסט"א בשתי המידות שהן פתחי הקדושה. וזוהי מה שאיתא (בזו"ח סא): 'כל השערים נגעלו חוץ משערי דמעות', שתי דמעות היינו ההשתי פתחים.

עיקר הבכיה וכן הנחמה - הן על תרין המשיחין
וגם עיקר ענין הבכיה והאבל בימי בין המצרים על ציון וירושלים - הם על שתי המידות של תרין המשיחין, יסוד ומלכות, שנפגמו בשעת חורבן ביהמ"ק. ועל כן אחר תשעה באב, כאשר מנחם השי"ת את עמו ישראל בשבעה דנחמתא המתחילים בשבת נחמו, הרי עיקר הנחמה ג"כ בענין שתי הקדושות האלו. ונרמז הדבר במה שתחילת נחמות אלו באה בלשון כפול 'נחמו נחמו' (ישעיה מ, א) - שמתנחמים בכפלים (איכ"ר פ"א, נו), לרמז על התרין משיחין, בחי' אמונה ושמירת הברית, והנחמה היא שנשפעת משמים התחדשות גדולה בקדושות האלו כדי שיכולו ישראל לשוב ולבנות החברות הנחרסות ולכוון את בית חיינו.

בפר' ואתחנן נרמזים בחי' תורה ותפילה - משיח בן יוסף ומשיח בן דוד
ולכן לעולם תחול 'שבת נחמו' בפרשת ואתחנן, אשר 'ואתחנן' הוא לשון תפילה וגם בגי' 'תפלה' - דרגת משיח בן דוד, וכמו כן נשנה בפרשה זו כל מעמד מתן תורה, המורה על התחדשות התורה שישנה בימים אלו - עניינו של משיח בן יוסף, כי ע"י תיקון שתי מידות הללו נזכה שוב לבנין ביהמ"ק, וכן יש לרמז בתיבת 'ואתחנן' שהיא עולה ע"כ כמספר הר"ת של השבע מידות, חג"ת נח"ם, לרמזו על ביהמ"ק - בנין שבעת המידות - המתחדש בכח שתי קדושות האלו. והתחדשות זו נמשכת מלידת משיח שהיתה בתשעה באב (ירושלמי ברכות פ"ב ה"ד), והגם שבפשטות הכוונה רק ללידת משיח בן דוד, אמנם י"ל שכולל בו גם משיח בן יוסף, ומכאן לידת התרין משיחין נעשית התחדשות בתורה ובתפילה שהם בחי' שני הפתחים הנ"ל, ועי"ז בונים שוב את ציון וירושלים.

'עוברי בעמק הבכא מעין ישיתוהו' - התחדשות בתי כנסיות ובתי מדרשות
ויש להעמיס כל זה במה שנאמר (תהלים פד, ז-ח) 'עוברי בעמק הבכא מעין ישיתוהו וגו', ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלקים בציון. 'עוברי בעמק הבכא - מעין ישיתוהו' - היינו שהעוברים את עמק הבכא של ימי האבלות על חורבן הבית - זוכים ע"ז למעין של קדושה. ומזהו ש' מעין זה - היינו מאי דכתיב אבתריה 'ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלקים בציון', שדרשו בו חז"ל (ברכות סד) 'זה היוצא מבית הכנסת ונכנס לבית המדרש ועוסק בתורה זוכה ומקבל פני שכינה', הרי שהפסוק הזה עוסק בעבודת התורה (-בית המדרש) והתפלה (-בית הכנסת). ונמצא שהנחמה המושפעת מלמעלה בימים אלו, היא מעיינות של התחדשות בתורה ותפילה הנוגלים מן לבנון, הארת משיח בן יוסף ומשיח בן דוד, שע"י ההתגברות בשתי קדושות הללו זוכים ל'יראה אל אלקים בציון'.

המתחלקות לשתיים (הפתחים - יסוד ומלכות) וחמש (שאר המידות). רמזו במה שנאמר (תהלים קמו, ב) 'בונה ירושלים ה'. כי תתיבת 'בונה' ישנו אתוון נ"ו שבגימ' 'יום', ולכד זאת יש בה אותיות ב"ו שבגימ' ז', נגד שבע המידות שהם שבעת הימים הנ"ל, וביחד ז'-יום'. והם נחלקות ג"כ באופן הנזכר, דאית ב' שבראש התיבה רומזת לשתי המידות שהן הפתחים להיכנס אל הקדושה ולכן היא בתחילת התיבה, והאות ה' היא כנגד שאר חמשת המידות. ועל כך נאמר 'בונה ירושלים ה', כלומר שבנין ירושלים בא ע"י מידות אלו ובדרך חלוקה זו.

רמז ל'משיח' וז' פעמים 'יום'
ונודע נמי מה שכתב האריז"ל (שעה"כ ענין תפלת השחר) בכוננת מאמר הוי"ה מלך הוי"ה מלך הוי"ה מלך, ד'מלך מלך ימלך' בגימ' 'פר', והניקוד שלהם (כלי ניקוד השב"א הנח) עולה כמנין 'צב', ונרמזה גם כאן החלוקה הנ"ל, שהרי 'פר' עולה כמספר ה' פעמים 'יום', ו'צב' הוא גימ' ב' פעמים 'יום', ויחד כולם הם ז' פעמים יום נגד הו' מידות העליונות. וג' התיבות האלו עם ג' שמות הוי"ה בגימ' 'משיח', כלומר שע"י גילוי ז' המידות, יאיר אורו של משיח - בבחי' 'מות המשיח'.

התחלקות שבעת המינים לחמשה ושנים
ועד"ז נחלקים ג"כ שבעת המינים שנשתבחה בהן ארץ ישראל, אשר גם הם מכוונים נגד השבע מידות, דכתיב (דברים ח, ח) 'ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורימון, ארץ יית שמן ודבש', נקט הכתוב מתחילה חמשה מינים - כנגד חמשת המידות הראשונות, ואח"כ חזר ואמר 'ארץ' על שני המינים האחרונים שכנגד יסוד ומלכות, שהם שורש ופתח לשאר המידות.

גם הטבת הנרות מתחלקת ל'חמש' ו'שתיים'
וכן הוא בשבעת נרות המנורה בבית המקדש, המכוונות גם הן נגד השבע מידות, והטבתן נחלקה ג"כ לשני חלקים בדרך זו. שהטבת 'חמש' נרות קודמת לדם התמיד, ודם התמיד קודם להטבת 'שתי' נרות (וימא לג.).

הקרבת דם התמיד ביניהם - לרמז על גודל מסי"ג המצטרפת בשתי קדושות האלו נגד היצר המתגבר בהם

וענין דם התמיד - והיינו שחיטת קרבן התמיד שמקומה ביניהם, בא לרמז על מסירות נפש מיוחדת הנצרכת בכדי להיטיב את שתי הנרות האחרונים, אמונה ושמירת הברית, שצריך לעמוד בהם במסירות נפש נפלאה נגד כח היצר הרע המתגבר ביותר בשני עניינים אלו. כי כמו ששורש הקדושה תלויה בעבודת שני פתחים אלו, כמו כן היצר הרע משתדל גם הוא ביותר להכשיל את האדם בענין שתי מידות אלו. ועל זה נאמר (בראשית ד, ז) 'לפתח חטאת רובץ', כלומר שהשטן הרוצה תמיד להחטיא את האדם רובץ ויושב בשני פתחים אלו. ומסירות נפש היינו בחי' 'דם', דם פסח ודם מילה.

שתי הדמעות של הקב"ה על אחיות הסט"א בשתי מידות הללו
ועד"ד הרמז, הנה ל'פתח חטאת רובץ ראשי תיבות רח"ל, שבגימ' שני פעמים 'דמעה' (שעה"כ שם), והרי זה מורה על שתי הדמעות שמורידה השכינה הק' על חורבן ביהמ"ק, כדאיתא בגמ' (ברכות נט.) בשעה שהקב"ה זוכר את בניו ששוריים בצער בין אומות העולם, מוריד שתי דמעות לים הגדול. והטעם שהן שתי

יכנס אדם שני פתחים בבית הכנסת - יסוד ומלכות
הנה מצאנו ראינו בענין 'פתח הבית' אשר בו נכנסים תמיד אל הקדושה, בבחי' 'פתח בית המדרש', שבבחי' מסויימת כל הבית טפל אל הפתח שלו, וכדרך שמצינו ששם צריך לקבוע את המוזה, וזה מורה שעיקר קדושת ושמירת הבית תלויה בשערי הבית. וכמו כן מצינו בהלכות בית המנוגע, שהכהן קובע את דינו בעמדו בפתח הבית דוקא (ויקרא יד, לח; נדרים נו:), הרי שעיקר המידה בדרגת קדושת הבית - מיתלא תלוי במקום הכניסה אליו.

וכמו כן בעניינינו, אע"פ שבנין בית המקדש בא ע"פ כלליות כל השבע מידות כאמור, הנה עיקר הכח לבנין בית המקדש בא ע"י שתי המידות התחתונות - יסוד ומלכות, שהן הפתחים להיכנס על ידם אל שערי הקדושה, [וכמו שדרשו בזה"ק (ח"א ז. צג): על הפסוק 'פתחו לי שערי צדק אבוא בם אודה יי'ה'], ואחר תיקון - העבודה בשאר המידות כבר קלה יותר. וזה נרמז בדברי הגמ' (ברכות ת.) 'לעולם יכנס אדם שיעור שני פתחים בבית הכנסת, והיינו שני פתחים אלו, אשר על ידם נכנסים ל'בית הכנסת', שהוא מקום הקדושה. ועניינו בעבודת ה' הוא, שהפתח החיצון הוא האמונה, שהיא מידת המלכות הרמוזה במשיח בן דוד, והפתח הפנימי הוא קדושת הברית, שהיא מידת יסוד הרמוזה במשיח בן יוסף. וכאשר רוצים לחדש את בנין ביהמ"ק, יש להשקיע את עיקר הכוחות בקניית שתי מידות אלו.

'ופסח ה' על הפתח'
וכן חזינו בגאולת מצרים, שכתוב בה 'ופסח ה' על הפתח' (שמות יב, כג), רמז הכתוב שהפסחיה וההצלה ממצרים היתה בזכות 'הפתח', והיינו 'פתח דמהימנותא' - שהוא ענין האמונה, וכמו כן 'פתח הגוף' שהיא המילה (כדאיתא בזה"ק ח"ב לו. ע"ש) - ענין קדושת היסוד, כי ע"י שזכו בני ישראל לשתי מידות אלו בקדושה, יכלו לצאת מקליפת מצרים שהיתה היפך שתי מידות אלו. וע"ז אמר הפסוק (יחזקאל טו, ו) 'ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמייד', שהם שני מיני דמים, דם פסח ודם מילה (מכילתא פ"ה, פרקי דר"א פכ"ט; הובא ברש"י יב, ו), אמונה ושמירת הברית, וע"י שני דמים אלו, זכו ל'יאמר לך בדמייד חיי ואומר לך בדמייד חיי', שיצאו מגלות מצרים ונכנסו לחיים של קדושה.

השיבנו ה' אליך ונשובה' - רמזו לתרין משיחין
ועד"ד הרמז, הנה תיבת 'נשובה' שבפסוק שהתחלנו בו, כתיב בלא ה"א 'נשוב', וקרינו בה"א - 'נשובה'. כי הנה 'נשוב' בגימ' משיח, ושתי האותיות הנטפלות לתיבה זו מלפניה ואחריה, 'נשובה', רומזות לתרין המשיחין - משיח בן דוד ומשיח בן יוסף, שהם ענין שני הפתחים הנזכרים; משיח בן יוסף הוא בדרגת ו' המורה על מידת היסוד - מידתו של יוסף הצדיק, ועל כך כתיב 'נשובה' - ב'ו', ומשיח בן דוד הוא כנגד אות ה' תתאה המכוונת למידת המלכות, ועל כך מורה האות ה' שתיבת 'נשובה'. ומכאן הדבר שאין אות ה' זו בכתיב אלא בקרי לבד, שהרי הקרי הוא בדרגת תורה שבעל פה - בחי' מידת המלכות, ולכן דוקא בה נוספה אות ה"א להורות על משיח בן דוד. וכי 'נשוב' כדכתיב עולה כמנין שס"ד, כנגד שס"ד ימות השנה. ועל כך מסיים הכתוב 'חדש ימינו כקדם', כלומר שבכח התשובה והשלמת שני פתחים אלו, יסוד ומלכות, יתחדשו השס"ד ימות השנה ביתר שאת, להיות כימי קדם.

'בונה ירושלים ה' - בכח דרגת שבעת הימים
וענין שבעת המידות הללו הכלולות בבנין ביהמ"ק,

יש תקוה לאחריתך: הרפואה והנחמה לכל נשמות הנידחות

נקודות:

הנה 'רפואה' נצרכת לאדם חי שבא לידי חולי, שעדיין אפשר להחלימו ולרפאות אותו מחליו. ואילו זמנה של 'נחמה' הוא כאשר החולי כבר נתגבר עד שמת החולה ח"ו, שאז כבר לא תועיל שום רפואה כי אם נחמה. וההבדל ביניהם הוא, כי רפואה שייך שתבוא ע"י בשר ודם, שהרי ניתנה רשות לרופא לרפאות את החולה. מה שאין הדבר כן בנחמה, שאין בכח אנוש שאי אפשר להתנחם באמת כי אם ע"י גילוי מענין תחיית המתים, וזה נעשה רק ע"י הקב"ה בעצמו

לפניה קודם הגנוחי גנה, הרומז להקדמת הרפואה למכת החולי. אמנם על מי שכבר הגיע לידי מיתה, כבר אי אפשר להתפלל שיחיה, שהרי לא מצינו תפלה על תחיית המתים, וממילא אין כח בתקיעה שלפניה להצילו ולתקנו, והוא צריך לדרך תיקון מיוחדת - מכח התחייה העתידה, הרמוזה בפשוטה שלאחריה.

הפוגם באמונה אינו מתפלל לה, אך גם לו יש תקוה מכח העתיד - פשוטה לאחריה

וע"ד האומר ש'חולה' היינו הנופל בפגם הברית, וה'מת' הוא הנכשל בענייני אמונה, מובן הדבר היטב. שהרי בשלמא מי שחטא בקדושת הברית, עדיין כח התפילה בידו, שהרי עדיין מאמין הוא בבוראי יתברך, ולכן יכול לבקש מלפניו שיצילנו מידי נסיון, ושיוכל להתרומם ממצבו השפל. אולם מי ששבתה ממנו האמונה, כבר אי אפשר לו להתפלל, שהרי הוא אינו מאמין בהש"ת, ונמצא כי אין לו רפואה הקודמת למכתו.

אמנם הרי גם עליו נאמר 'אין מנחם לה', שבחי 'אין' שלמעלה מהשגה 'הוה' ליה מנחם, ועל זה רומזת התקיעה הבאה לאחר העתיד הטוב שיש לכל אדם מישראל הנמשך מכח העתיד הטוב שיש לכל אדם מישראל בוודאי. ונמצא שהש"ת יש לו הצלה ותיקון לכל מיני המכות, בדרך רפואה או בבחי' תחיית המתים.

כאשר 'ותרד פלאים' אזי הוה לה מנחם מכח הפלא העליון וע"ד הרמז, הנה 'מי' 'אין' בגימ' 'פלא', אתון און א"ף, ועל כך אמר הקרא (איכה א, ט) 'שומאתה בשויליה לא זכרה אחריתה, ותרד פלאים', אין מנחם לה, והיינו לומר שכאשר הירידה היא בגדר 'ותרד פלאים', אזי באה הנחמה מעולם הפלא שבגימ' 'מי' 'אין', כי 'מי' ירפא לך, ו'אין' ודאי הוה לה מנחם. עוד יש לרמז כי 'מת חולה' עולים כמנין 'פתח' ע"כ, כלומר שבענין פתחי הקדושה הג"ל, יש לך מי שהוא בגדר חולה - פגם בשמירת הברית, ויש לך אדם הנחשב כבר כמת - בענין האמונה, אמנם על גביהם ישנו הכוול - הרמז לא"ף הנעלם, פלא העליון, אשר בכח פלא זה ירפא הקב"ה את החולה, ויחיה את המת. [ודוקא עם אות א' ירפא הקב"ה את החולה, ויחיה את המת, כי 'מת' עם א' (פלא) היא אמת, 'חולה' עם א' הוא ג' - שער החמשים].

הארת התרין משיחין בזמן עקבתא דמשיחא ע"י תפילת משה רבינו

ושוורש תיקונים אלו של רפואה ונחמה נמשכים מכח כ"ב ימי בין המצרים שבהם התאבלו על החורבן, כי כ"ב פעמים הו"ה עולים כמנין 'עקבת', לרמז על הארת התרין משיחין הנמשכת אל זמן עקבתא דמשיחא. ומספר זה בגימ' 'אתחנן אל ה', ותיבות 'בעת ההוא' בגימ' 'מת חולה' הג"ל, והיינו שמכח תפילת משה רבינו באה הארה עד עקבתא דמשיחא אל הנשמות הנידחות שבגדר חולה ומת, להמציא להם רפואה ונחמה. וכבר רמזנו לעיל כי 'אתחנן' עולה כמנין הר"ת של הו' מידות הג"ת נהי"ם, להורות על התחדשות הו' מידות - שורש בנין ביהמ"ק - ע"י תפלתו של משה רבינו על 'ההר הטוב הזה והלבנון' שהוא בית המקדש כפירש"י. ולכן פרשה זו היא תחילת השבעה דנחמתא המכוונת נגד השבע מידות, אשר בהם נתן הש"ת רפואה ונחמה ליסוד ולמלכות שהם הכניסה לשערי בנין הקדושה.

תיקונים אלו הם כהכנה לר"ה שמאיר הארת התרין משיחין

וכל זאת הוא הכנה לראש השנה אשר בו תוקעים בשופר גדול ומתקנים את ה'גנוחי גנח' וה'לילי יליל', ואכן נודע כי 'ראש השנה' בגימ' שמות התרין משיחין 'מנחם בן עמיאל, נחמיה בן חושיאל', שעל ידם יתוקנו כל הנשמות, ויבואו כולם להשתחוות לה' בירושלים.

וה"ר שנזכר בקרוב לראות בענייני נחמת ציון וירושלים, ויתקיים בנו מקרא שכתבו (ש"א ב, י) 'יתן עוז למלכו ויירם קרן משיחו', בב"א.

שעל עבירה של פגם הברית לא נאמר כן (מלבד אם אביק בה טובא דכמינות דמאי, עיי"ש). ולכן שפיר נאמר על הנשול בכינות 'אין מנחם לה', שהוא לשון שיליה ממש, כי אכן בפשטות אין לו שום תקוה ותיקון.

אולם אע"פ שבפשטות בירי בשר ודם אין לו מנחם כלל, הנה בעומק הדברים אמרינו גם בזה כי 'הוה לה' מנחם, והיינו שבחי' אין שלמעלה מעלה מהשגה - הקב"ה בעצמו - הוה לה מנחם, כי הוא יכול להחיותו בתחיית המתים הנמשכת מדרגה ד'אין'. ואדרבה, נחמה זו באה ביתר תוקף, כדרגת משיח בן דוד שגדלו כוחו ממשח בן יוסף.

כשהוא במצב של 'נפלה לא תוסיף' אזי 'קום בתולת ישראל'

ועומק הענין הוא, אשר לאמיתו של דבר לא שייך ליפול ומדרגת משיח בן דוד, ומי שנפל כל כך עדי שנאמר בו 'נפלה לא תוסיף קום' (עמוס ה, ב), כאילו ששוב אין לו תקומה, אזי בהכרח שזה גופא הנחמה שלו, שעל כרחי בחי' 'אין' הוה ליה מנחם, ואז נפרש את הכתוב כדטרצי לה במערבא (בכרות ד): 'נפלה לא תוסיף' לנפול עוד, 'קום בתולת ישראל'.

ה'אובדים' בארץ אשור, וה'נדחים' בארץ מצרים - כולם ישתחוו לה' לעתיד בירושלים

וזהו ג"כ ענין שופרו של משיח שנאמר בו (ישעיה כו, ג) 'הוה ביום ההוא יתקע בשופר גדול, ובאו האובדים בארץ אשור, והנדחים בארץ מצרים, והשתחוו לה' בהר הקודש בירושלים', ויש לרמז בפסוק זה ענין שתי פגמים הללו, שלשניהם יהא תיקון ע"י קול תקיעת השופר. כי 'הנדחים בארץ מצרים' היינו אלו שפגמו בקדושת הברית, שהרי ארץ מצרים היא ערות הארץ (תנחומא לך לך ה'), והם אינם אלא נדחים ורחוקים מן הקדושה, ואינם אבודים לגמרי. אך יתר על כן הם 'האובדים בארץ אשור', אשר זה קאי על אלו שנפלו בענין האמונה, וע"ד סנחריב מלך אשור שהיה אפיקורס (מלכים ב, יח), אשר הינם לכאורה כבר אבודים לגמרי. אולם בכל זאת מתנבא הנביא על שניהם שעוד ישובו וישתחוו לה' בהר הקודש בירושלים.

בשופר של ר"ה נכללים: גנוחי גנח - בחי' חולה, וילולי יליל - דרגת מת

וענין תיקונם ע"י השופר הוא, כי הנה גם בשופר של ראש השנה המכוון כנגד שופרו של משיח מצינו שני עניינים אלו, חולה ומת; שהרי יש בו שני מיני יבבות, גנוחי גנח, וילולי יליל (ר"ה ג, ג); ופירש"י שם: גנוחי גנח - כאדם הגונח מליבו, כדרך החולים שמאריכין בגניחותיהן. ילולי יליל - כאדם הבוכה ומקונן - והיינו על מתו. הרי לנו ששתי בכיות נכללות בקול השופר, והם מכוונות כנגד שתי המדרגות הג"ל; 'האובדים בארץ אשור' הם כמו ענין ילולי יליל - על מת, וה'נדחים בארץ מצרים' הם בגדר גנוחי גנח - כדרך החולה.

הפשוטה שלפניה ושלאחריה הם לתקן שני פגמים אלו

אמנם על כך בא השופר גדול שיתקע לעתיד לחירותנו להביאם שישתחוו לה' בהר הקודש בירושלים, והוא כטעם הפשוטה לפנינו ופשוטה לאחריה' (שם), הבאות לתקן את הבכיות והפגמים של גנוחי גנח וילולי יליל. כי הפשוטה לפנינו היא לעומת 'גנוחי גנח', והוא רפואת החולה אשר הקב"ה מקדים לו רפואה למכה (מגילה יג, י). וילפגן לה התם מדכתיב לגבי משיח בן יוסף (הושע ז, א) 'כרפאי לישראל ונגלה עוון אפרים'. והפשוטה שלאחריה היא כנגד פגם האמונה אשר כבר בגדר מת, 'ילולי יליל', וכדיבואר.

הרפואה שקודם למכה היא כח התפילה שניתנה לחולה דוקא

כי מה שאמרו ז"ל שהקב"ה מקדים רפואה למכה, אינו אלא כאשר החסרון הוא בגדר חולי בלבד, ולא במקום מיתה. והענין, כי חלק מהקדמת הרפואה למכה [ויתכן גם שהוא עיקר הרפואה] - הוא כח התפילה שברא הקב"ה מתחילה, שיוכלו להתפלל לפניו על החולה שיתרפא, ודבר זה אינו שייך אלא גבי חולה. וזהו ענין התקיעה

הנה נתבאר ששיקר הנחמה והתיקון הנעשה בימי הו' נחמתא היא בענין קדושת האמונה ושמירת הברית, שהם בחי' התרין משיחין כאמור. ועתה נבוא להעמיק ולומר, ששתי נחמות אלו של התרין משיחין - נמשכות ממקום נעלה וסתום, בשתי דרגות של תיקונים.

'אין' מנחם לה

דהנה כתיב (איכה א, ט) 'אין מנחם לה', תיבת 'מנחם' רומזת על משיח, כמו שאמרו (סנהדרין צח): 'מנחם שמו'. ובמדרש על פסוק זה (איכה פ"א, נב) אמרו, שאע"פ שפסיק קרא ואמר בהחלט ש'אין מנחם לה' ח"ו, הנה כבר מצינו שאין זה סוף דבר, כי 'כל מקום שנאמר אין' [לסוף] הוה לה וכו', ואף כאן 'אין מנחם לה', והוה לה, דכתיב (ישעיה נא, יב) 'אנכי הוא ומנחמכם', ע"כ. ועומק הדברים בזה ע"פ פנימיות התורה הוא, כי תיבת 'אין' מורה על דרגה נפלאה מאד, הנקראת 'אין' על שום שאין בכח שכל אנושי להשיג אותה, וממקום נעלה זה אכן יבואו לנו תנחומים, והיינו ע"י משיח' הנרמז כאן כאמור.

'מי' ירפא לך

ועד"ו כתיב גמי (איכה ב, ג) 'מה אעידך, מה אדמה לך הבת ירושלים, מה אשוע לך ואנחמך בתולת בת ציון, כי גדול כים שברך, מי ירפא לך', ולפי הפשט פירוש התיבות 'מי ירפא לך' הם בלשון שאלה, כלומר מי הוא זה שיכול לרפאות לך, הלא גדול כים שברך ולא שייך בו רפואה. אמנם בזה"ק (ח"א א:) פירושוו להיפך, וז"ל: כד אתחריב בי מקדשא נפיק קלא ואמר מה אעידך ומה אדמה לך וכו', והשתא דאנת הכא גדול כים שברך, ואי תימא דלית לך קיימא ואסוותא, 'מי' ירפא לך, ודאי ההוא דרגא סתימאה עלאה ודולא קיימא ביה, ירפא לך ויוקים לך, עכ"ל. ויוצא מדברי הוזה"ק שעומק הפירוש ב'מי ירפא לך' היינו שהעולם הנעלה ביותר שלמעלה מהשגה, בחי' 'מי', הוא ירפא את שבר בת ציון, וההוא דרגא סתימאה ירפא לך ויוקים לך.

שני אופני תיקון: רפואה ונחמה, לעומת התרין משיחין

הרי לנו שני כתובים הבאים כאחד המגלים את עומק הנחמה והרפואה שיבואו לציון וירושלים, ממקומות נעלמים וסתומים של 'אין' ו'מי', שמהם דייקא שייך לרפאות ולנחם את עם ה'. וי"ל ששני פסוקים האלו הן שתי מדרגות של נחמה, ומכוונות המה למהותם של התרין משיחין.

כי הנה 'רפואה' נצרכת לאדם חי שבא לידי חולי, שעדיין אפשר להחלימו ולרפאות אותו מחליו. ואילו זמנה של 'נחמה' הוא כאשר החולי כבר נתגבר עד שמת החולה ח"ו, שאז כבר לא תועיל שום רפואה כי אם נחמה. וההבדל ביניהם הוא, כי רפואה שייך שתבוא ע"י בשר ודם, שהרי ניתנה רשות לרופא לרפאות את החולה. מה שאין הדבר כן בנחמה, שאין בכח אנוש לנחם כראוי מפני שאי אפשר להתנחם באמת כי אם ע"י גילוי מענין תחיית המתים, וזה נעשה רק ע"י הקב"ה בעצמו.

הפוגם בברית הוא בגדר 'חולה', ונרפא ע"י בחי' 'מי'

ושני תיקונים אלו באים לתקן את פגם שתי הקדושות הג"ל, אמונה וקדושה. כי הנה הפסוק 'מי ירפא לך' קאי על מי שנכשל בפגם בקדושת הברית, דרגת משיח בן יוסף, אשר הוא עדיין אינו כמו 'מת' ברוחניות, אלא הוא כחולה הצריך רפואה וישועה. ולכן גמי לא נאמר בלשון שיליה ממש, אלא בלשון שאלה, כלומר מי הוא זה שביכולתו לרפאות חולה גדול כזה. ואכן בפנימיות אמרינו שההוא ד'רגא סתימאה', בחי' 'מי', ירפא לך ויוקים לך.

הנכשל באמונה הוא כמו מת, ואין לו תיקון כי אם ע"י הקב"ה בעצמו - דרגת 'אין'

אמנם מי שנכשל ונפל מן האמונה, דרגת משיח בן דוד, הרי זה נחשב כבר כמת, וכדאיאת בגמ' (ע"ו יז): שעל מינות נאמר (משלי ב, יט) 'כל באיה לא ישובו' - למימרא דכל הפורש ממינות מית, ומבואר שם בגמ'

א.

ענין הכוכבים המאירים בזמן החושך הוא נחמת כנסת ישראל

ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר (י. כז.).

קוראים פרשה זו בשבת נחמו, שהיא הנחמה שהקב"ה נותן לכלל ישראל אחר כ"ב ימי בין המצרים. והנה 'ואתחנן אל הוי"ה' הוא בגי' כ"ב פעמים שם הוי"ה, כי כנגד כ"ב הימים שהיו בבחי' התגברות מדת הדין, ממשך הקב"ה כ"ב פעמים את שם הרמזים להמתק את הדינים.

והנה שם הוי"ה הוא בגי' כ"ו, וצירוף כ"ב פעמים כ"ו נרמז בתיבת 'מוכב', ובוה נרמז ענין הנחמה שהקב"ה מנחם את כנסת ישראל בשבת נחמו, כמו שרמז הכתוב בהפטרת נחמו שנאמר (פ. טו) 'המוציא במספר צבאם' וגו', וקאי על הכוכבים. והענין הוא על פי מה שאמרו חז"ל (סוכה פ"ג ב"ב) בראשית א. טו) כי מאחר שמיצט הקב"ה את אור הלבנה, הרבה את צבאיה ועשה לה מוכבים שיצאו ויבואו עמה כדי להפסיק את דעתה. ולכן גם בשבת נחמו מפייס הקב"ה את כנסת ישראל [אשר חררה מכוון כנגדה] בענין הכוכבים. וכך גם נרמז בפסוקים 'בונה ירושלים ה' וגו' הרופא לשבורי לב ומחבש לעצבותם, מונה מספר לוכבים לכולם שמות יקרא' (תהלים קמ, ג-ה), הרי כי נחמת ציון ובנין ירושלים, שהיא רפואת בני ישראל שבורי הלב על הגלות, בא יחד עם מספר שמות הכוכבים.

וביאר הענין הוא, כי החמה המאירה בתקופה בזמן היום מורה על גילוי אלוקות, כמו שכתוב (תהלים פ, יד) 'כי שמש ומגן ה' אלקים', וביאר חז"ל (תנחומא שופטים ט) דקאי על מה שהקב"ה מראה את כבודו לכל באי עולם. ולכן כאשר נתמעט אורה של הלבנה, היינו שהקב"ה הגביר עליה את החושך, שהוא העדר גילוי אור ה' על ידה [ומיעוט הירח מורה על כלליות ענין העולמות התחתונים, שהם בחי' מדת המלכות כמו שירדה להתגלות בעולמות התחתונים, והיא נתונה תחת חושך והעדר גילוי אלוקות].

אבל על כך נתן לה הקב"ה ריבוי מוכבים להפסיק את דעתה, אשר הכוכבים הם בחי' גילויים פריטים של אלוקות, כמו שנרמז בשם 'מוכב' שהוא כ"ו כ"ב כ"ג, והיינו שם הוי"ה המאיר בכל הפרטים הנרמזים בכ"ב האותיות. כי דוקא על ידי החושך יכולים לגלות גילוי מיוחד של אלוקות, שהוא יורד כביכול לכל מקומות החושך, והרי הוא נמוצא מאד בתוך כל הפרטים והצמצומים. ובוה נתגלה גילוי אלוקות מיוחד, שהוא גדול מאד לא רק במקום הגילוי וגדלות האור, אלא גם בתוך כל החושך וההסתר שנגב שמו לבדו. וגילוי זה אינו יכול להיות בזמן שהשמש מאירה בתקופה, כי אז נחשבים הכוכבים בבחי' 'שרגא כשיהרא מאי אהני'. ובוה מפייס הקב"ה את דעתה של הלבנה, כי יש מעלה מיוחדת בה שירדה להיות תחת ההסתר ובמקום החושך, שעל ידי זה דוקא באים אל אור הכוכבים.

ובוה מבואר הרמז הנ"ל, אשר 'ואתחנן אל הוי"ה' מורה על ענין הכוכבים. כי בפרשה זו מסופר איך התחנן משה רבינו להיכנס לארץ ישראל, והקב"ה סירב לבקשותיו ואמר לו 'אל תחבק דבר אלי עוד בדבר הזה'. ועל פי ענין הכוכבים מבואר הענין בוה, שהרי אמרו חז"ל (ב"ב ע"ה) 'פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה', כי משה רבינו היה ממשך גילוי אלוקות גדול בבחי' אור החמה, ולכן היה מנהיג את דורו בניסים גלויים והיו אוכלים את המן והולכים על ידי עניי הכבד. אבל צרה הקב"ה שייכנסו כלל ישראל לארץ ישראל והיו שם 'איש תחת גפנו ואיש תחת אגנתו' וסוקים על המחיה ועל הכלכלה, ויגלו איך הקב"ה נמוצא מאד גם בדרך האבטע. ולכן היו צריכים שיתחלק משה רבינו בחי' ארץ, ויכנס יהושע בבחי' פני לבנה עם כלל ישראל לארץ ישראל, כי דוקא אז מאירים הכוכבים כנ"ל.

וזהו ענין נחמת ציון וירושלים בשבת נחמו, שהוא בענין הכוכבים כנ"ל. כי הקב"ה מראה לכלל ישראל איך על ידי הגלות וההסתר שהוא חושך כפול ומנופל, באו לידי מעלה מיוחדת. כי נתגלה איך הקב"ה נמוצא מאד עם כלל ישראל ועם כל אחד ואחד מישראל בכל מקום שנופל עליו. ובוה עוד נתחוק הקב"ה על כנסת ישראל עם הקב"ה שם האמן שהיה בית המקדש בבנינו, כי אז היה עיקר הענין מן היחוד הגדול של כנסת ישראל עם הקב"ה בבחי' גילוי אלוקות, ואילו בזמן הגלות נתברר הקשר העצמי של כל פרט ופרט ככנסת ישראל, איך הקב"ה אוהב את כנסת ישראל והיא קשורה אילו כביכול בעצם, ולכן בתוך כל ההסתרים נמוצא הקב"ה עם כלל ישראל. ודוקא גילוי זה היה היסוד לבנין הבית השלישי, שבו תצא אהבה מן זו הכח אל הפועל בגילוי גדול.

ב.

סמיכת גאולה לתפלה שורש הנחמה

ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר (י. כז.).

תחלת הפרשה עוסקת בענין תפלות משה רבינו, ואכן שם הפרשה 'ואתחנן' הוא בגי' 'תפלה'. ופרשת ואתחנן היא סדרה מ"ה בתורה, אשר מ"ה הוא בגי' 'גאולה', ונמוצא כי בפרשה זו נסמכה גאולה לתפלה, כמו שאמרו חז"ל (ברכות ה) שצריכים לסמוך גאולה לתפלה.

ויש לומר כי על כך נקבעה שבת נחמו בפרשה זו, כי ענין סמיכת הגאולה לתפלה מורה על כך שאפשר להתקשר עם אור הגאולה על ידי כח התפלה שמתפללים עליה. ולכן אפילו שעדיין לא נגאלנו, יש לנו נחמה מוכח השייכות לאור הגאולה, הבאה על ידי התפלה שמתפללים עליה.

ג.

משה רבינו תיקן את חטאו של נח שלא התפלל על דורו

רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה (י. טו).

יש לבאר את ענין הלשון 'אל תוסף' שאמר הקב"ה למשה רבינו על כך שלא יכנס לארץ ישראל.

ונקדים מה שכתוב בזה"ל (ח"א טו) במעלת משה רבינו על נח, על פי דברי הנביא (ישעיה נ, ט) שקרא למבול בשם 'מי נח', והוא מפני שלא התפלל נח על הצלת בני דורו, ולכן נקרא המבול על שמו כלומר שיש לו איזה אשמה בדבר. ואילו משה רבינו התפלל במסירות נפש על בני דורו. ומבואר באריה"ק (לקי"ת תשא) כי על כן התפלל משה רבינו ומסר את נפשו על כלל ישראל באמרו 'ועתה אם תשא חטאתם, ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת' (שמות לב, יג), כי 'מחני' הוא אותיות 'מי נח', ובוה תיקן משה רבינו [גלגולו של נח אריה"ק טו] את חטאו של נח שלא התפלל על דורו.

ואיתא בספד"ק כי מה שמשא רבינו נשאר בחי' ארץ, אפילו שכל כך השתוקק להיכנס לארץ ישראל, היה זה בעומק הדברים מחמת מסירות נפשו של משה רבינו למען בני דורו. וכמו שאמרו חז"ל (במדבר י"ט, יג) כי נשאר משה רבינו עם בני דורו שלא נכנסו לארץ ישראל, כדי להביאם לחיי העולם הבא. ויש לומר כי מהאי טעמא לא קיבל הקב"ה את תפלתו להיכנס לארץ ישראל, כי בעומק הדברים רצה כן משה רבינו למען בני דורו כנ"ל.

והנה איתא בזה"ל (ח"א טו) כי ארבעים ימי המבול היו בבחי' ארבעים מלקות, אשר על המהויב מלקות כתוב (דברים כה, ג) 'ארבעים יכנו לא יוסף פן יוסף להכותו על אלה מכה רבה' וגו'. ובוה יש לבאר למה אמר הכתוב 'לא יוסף' ודרשו חז"ל (במדבר י"ה, טא) שאין נותנים ארבעים מלקות, אלא ארבעים חסר אחת. ויש לומר שהוא מפני ששבע הקב"ה אחר המבול 'לא אוסף לקלל עוד את האדמה וגו' ולא אוסף עוד להכות את כל חז' וגו' (בראשית ה, טא), ולכן לעולם אין ארבעים מלקות שלימות כמו ארבעים ימי המבול, כי 'לא יוסף' הקב"ה להביא עוד כענין המבול, ולכן 'לא יוסף' המלקה להלקות ארבעים.

ובוה יש לבאר את הלשון 'אל תוסף' שאמר הקב"ה למשה רבינו על מה שלא יכנס לארץ ישראל, שהרי נתבאר כי מה שלא נכנס משה רבינו לארץ הוא חלק ממה שעסק משה רבינו בתיקון חטאו של נח שלא התפלל על בני דורו. ולכן כשם שאחר המבול אמר הקב"ה 'לא אוסף' שלא יביא עוד מבול, אשר לכן נאמר לשליח בית דין 'לא יוסף' להלקות ארבעים, כך גם אמר הקב"ה למשה רבינו 'אל תוסף' שלא יכנס לארץ ישראל, ובוה ימשיך לתקן את ענין המבול בהיותו מוסר את נפשו למען תקנת בני דורו.

ד.

כלל ישראל היו צריכים לתקן את הכפיות טובה ולבקש על יראת שמים

מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי וגו' לך אמור להם שובו לכם לאהליכם (ה. יב-יג).

יש להבין מה השייכות בין מה שקיוה הקב"ה שיהיה לבב בני ישראל מלא ביראת ה', למה שאמר להם שובו לכם לאהליכם.

ויבואר על פי דברי חז"ל (ע"ז ה) 'תנו רבנן מי יתן והיה לבבם זה להם, אמר להן משה לישראל 'כפיו טובה בני כפיו טובה', בשעה

שאמר הקדוש ברוך הוא לישראל מי יתן והיה לבבם זה להם, היה להם לומר תן אותה וכו', בני כפיו טובה, דכתיב האשה אשר נתתה עמדי היא נתנה לי מן העץ ואוכל'. הרי כי מה שגורם לכלל ישראל שלא לבקש 'תן אותה' על יראת שמים, הוא מה שלא הכיר אדם הראשון בטובתו של מקום שנתן לו את האשה. ולכן כאשר אמר הקב"ה לכלל ישראל 'מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי', והיו צריכים להתעלות מן הכפיות טובה ולבקש 'תן אותה', רמז להם הקב"ה לתקן את הכפיות טובה השרשית, ולהכיר בטובת מה שנתן הקב"ה את האשה, ולכן אמר להם 'שובו לכם לאהליכם'.

והשייכות בין שני עניינים אלו הוא, כי כמה פעמים טועה האדם בעצמו, וחושב כי הוא מצידו כבר היה מוכן לעבוד את השי"ת ביראה ואהבה מכל לב, אלא כי מאז שנשא אשה עליו טרדות פרנסה ועול החזקת המשפחה וכל העניינים הגשמיים המסתעפים מזה, והם אינם מניחים לו לעבוד את השי"ת כרצונו. וזו היא הטענה של אדם הראשון 'האשה אשר נתת עמדי', אשר על ידי האשה נפל ממדרגתו. וכך גם יכולים לטעות מבקשי ה' ולחשוב כי יש בדברים אלו משום טענה, אשר על ידי האשה וכל התלויה בה, נפלו ממדרגתם ואינם יכולים לעבוד את השי"ת.

אכן באמת טענה כגון זו היא 'כפיות טובה', והוא ראשית כל מצד עצם העבודה, כי עיקר העבודה הוא לעשות להקב"ה דירה בתחתונים דוקא, ואין חפץ להקב"ה שיפוש האדם לגמרי מן העולם הזה וכך יעבוד אותו, אלא אדרבה דוקא בתוך החיים הגשמיים ועול הפרנסה וידול הצאצאים, ישלים האדם את רצון ה' ויעבדנו שם בנאמנות ויעשה לו דירה נאה בעולם הזה. ויתר על כך, הנה על ידי הטרדות והקשיים שאינם מניחים לאדם לעבוד את השי"ת כרצונו, יבא לידי הכרה שאין הוא יכול בכוחו להגיע לשלימות בעבודת ה', אלא הוא מוכרח לכת' שהקב"ה יאיר עליו ברוב רחמי וחסדיו ויקרבהו לעבודתו. וזהו גם עיקר הדרך לעשות להקב"ה דירה בתחתונים, שהוא דוקא על ידי שהאדם תולה עיניו בה' שיסייע לו, ורק כך יכולים לקדש את הגשמיים ולרוממה להיות דירה להקב"ה.

ולכן נתן הקב"ה את האשה אל האדם, כדי שילמד לבקש מאת ה' שיקרבהו לעבודתו. וכאשר היתה כפיות טובה של אדם הראשון לומר 'האשה אשר נתת עמדי', גרם זה לכלל ישראל שלא יהיה להם לב לדעת לבקש 'תן אותה' על יראת שמים, כי היו מבקשים להשיג את הכל ביגיעתם העצמית.

ה.

הנחמה מתקנת את כ"ב ימי בין המצרים

נחמו נחמו עמי יאמר אלקיכם (הפטרת שבת נחמו).

בנחמה זו מנחם הקב"ה את כלל ישראל אחר כ"ב ימי בין המצרים, ואכן 'נחמו נחמו' במילואו (פ"ח ח"ת פ"ח י"ו - ח"ת, ב' פעמים הוא אלף ל"ח) הוא בגי' כ"ב פעמים 'אם', כי הנחמה היא על כל הכ"ב ימים.

ו.

ז' דנחמתא נשלמים ע"י הארה מן העולם השמיני

נחמו נחמו עמי יאמר אלקיכם (הפטרת שבת נחמו).

תחלת ה' דנחמתא הוא בנבואת 'נחמו נחמו' שהוא בגי' ה' פעמים שם הוי"ה, וסוף ה' דנחמתא הוא בהפטרת שוש אשיש (הפטרת נביאים) בתיבות 'אל ימי עולם' שהוא בגי' ב' פעמים המילואים בלבד של ד' מילואים שם הוי"ה ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן (ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן בני ר"ב, ובי' ד' פעמים שם הוי"ה פשוטים הוא בני קפ"ח), ונמוצא התחלת הנחמות עם סיומם בגי' ב' פעמים ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, והענין בוה הוא, כי ה' דנחמתא הם ז' בחינות של נחמה, אבל באמת צריכים להמשיך נחמה מן העולם השמיני, שהוא שורש כל הנחמות. ולכן נרמזים בנחמות ה' פעמים שם הוי"ה במילואו כנ"ל, שעל ידי זה נמשכת הנחמה מן העולם השמיני.

והנה ד' המילואים הנ"ל בעצמם (שבטי קפ"ח כ"ל) הם בגי' ד' פעמים 'לב', ונמוצא כי יש ברמז הנ"ל ה' פעמים שם הוי"ה עם ה' פעמים 'לב', וזה נרמז בהפטרת נחמו, כי 'נחמו נחמו' הם ה' פעמים הוי"ה כנ"ל, וממשך 'דברו על לב ירושלים', שיהיה לכל שם הוי"ה הנרמז ב'נחמו' גם 'לב', ומסיק 'כי מלאה צבאה' שבוה יושלם בחי' המילוי של שם הוי"ה. וזהו שאמר 'כי לקחה מיד ה' פכלים בכל חטאתיה', כי 'פכלים בכל' הוא בגי' ד' המילואים הנ"ל (ח"ה), והם צריכים להיות 'פכלים' להשלים ה' פעמים הוי"ה במילואו, שהוא שלימות הנחמה.

זאת נחמתי

בעניי:

די געוואלדיגע

נחמה וואס

געפונט זיך אין

די הייליגע

התורה

א. לטב עביד: שוועריקייטן זענען א העכערער סארט טוב

נאך דריי וואכן קומען זיבן נחמות - טאפלט, מיט נאך א הוספה פון 'מדה טובה מרובה' | די דריי וואכן זענען קעגן די מוחין - עלמא דאתכסיא | די זיבן וואכן זענען קעגן די מדות - עלמא דאתגליא | ווען עס קומט אראפ בהתגלות ווערט עס געטאפלט | נחמה מיינט, מען זעט די גוטס פון די צרות | חורבן בית המקדש איז געווען א גרויסע טובה | ווען מען איז משיג די טובה - ווערט מען געטרייסט

ב. כמוס עמדי: דער אור פון ביהמ"ק שיינט אין אידישע הערצער

דער נגלה'דיגער ביהמ"ק איז טאקע חרוב געווארן | אבער דער פנימיות'דיגער ביהמ"ק איז נאכאלץ קיים | די אבלות נאך אזויפיל יאר - עדות אז די שכינה רוהט אין אידישע הערצער | די שכינה איז דער וואס וויינט ארויס תשעה באב | דער 'בית' און 'קשר' פון תפילין איז א ביהמ"ק בפנימיות | ביי מנחה טוט מען שוין אן די תפילין - ווייל מען איז זיך שוין מנחם מיטן פנימיות | דער קשר פון פנימיות באלאנגט צו 'עלמא דאתכסיא' | אין א געוויסן זין איז עס א שטארקערן קשר

ג. משמחי לב: אין דער תורה ליגט באהאלטן דער כח פון 'יום שמחת לבו'

מתן תורה - קידושין | ביהמ"ק - נישואין | דער פשוט'דיגער בליק: דער ציל איז ביהמ"ק | רמב"ן: דער ביהמ"ק איז בלויז כדי אנצוהאלטן דעם מתן תורה | הסבר: מתן תורה איז עלמא דאתכסיא | ביהמ"ק איז עלמא דאתגליא | ביים חורבן איז דער שמחת לבו צוריקגעגאנגען צום שורש - אין דער תורה | די נחמה געפונט זיך אין דער תורה | דארטן איז נישטא קיין שכחה | דארטן קען דער גרעסטער נמוך טרעפן דעם גרעסטן גילוי | דארטן קען מען טרעפן די שכינה | די זיבן וואכן זענען מסוגל פאר לימוד התורה | עס עפענען זיך אויף גילויים אין שמחת התורה | מיט דעם ווערט מען געטרייסט בכפלים

א.

לטב עביד: שוועריקייטן זענען א העכערער סארט טוב

לידת משיח

תשעה באב נאך מנחה הייבט אן צו שפראצן דער אור פון 'נחמה'; ווי עס שטייט אז דעמאלט איז דער צייט פון 'לידת משיח', וואס בפנימיות מיינט דאס, אז דעמאלט הייבט שוין אן צו שיינען א התנוצצות פונעם אור פון דער 'גאולה העתידה'.

שבעה דנחמתא - נחמה בכפלים

חז"ל האבן מתקן געווען 'שלוש דפורענותא' - דריי וואכן צו קלאגן און טרויערן אויפן חורבן הבית, און דערנאך קומט 'שבעה דנחמתא' - זיבן וואכן זיך צו טרייסטן און משמח זיין מיט דער גאולה העתידה. עס קען זיין אז דער חשבון פון 'דריי' און 'זיבן' איז, ווי דער מדרש (ויק"ר י, ב) זאגט אויפן פסוק (שעיה מ, א): "נַחֲמוּ נַחֲמוּ עַמִּי," אז דער 'כפל הלשון' פון צוויי מאל 'נחמו', איז אן ענין פון 'נחמה בכפלים', אז דער רבונו של עולם וועט אונז נישט בלויז משמח זיין 'כימות עניתנו', אז קעגן יעדן צער וואס מיר האבן געליטן אין גלות - וועט ער אונז פארגיטיגן מיט א גוטסקייט און ליכטיגקייט, נאר קעגן יעדן צער - וועט ער אונז טאפלט פארגיטיגן! און קעגן דעם זענען די ערשטע זעקס וואכן פון די 'נחמתא', וועלכע זענען טאפלט פון די דריי וואכן. אבער וויבאלד מיר האבן דאך א כלל אז 'מדה טובה מרובה ממדת הפורעניות', אז אפילו אן דעם ענין פון 'כפלים', אפילו ווען דער רבונו של עולם וואלט באצאלט איינס פאר איינס, וואלט אויך די 'מדה טובה' געמוזט זיין עפעס מער ווי דער 'מדת הפורענות', דעריבער האבן חז"ל מוסיף געווען א זיבעטע וואכן פון 'נחמה', כדי צו מוסיף זיין איינס מער פון טאפלט.

וויאזוי קען מען זיך טרייסטן איידער עס איז דא א בית המקדש?

לכאורה דארף מען פארשטיין דעם גאנצן ענין 'נחמה', וויאזוי קען מען זיך מנחם זיין אויפן חורבן בית המקדש נאך איידער עס איז אויפגעבויעט? פונקט ווי לגבי אבלות אויף א מת, זאגן דאך חז"ל (אבות פ"ד מ"ח): "אין מנחמין בשעה שמתו מוטל לפניו" - ווילאנג מען האט נאכנישט אוועקגענומען דעם מת, איז דער וואונד נאך אפן און מען קען זיך נאכנישט בארואיגן און זיך טרייסטן. נו, ווי קענען מיר זיך טרייסטן און משמח זיין אויפן חורבן אין דער צייט וואס מיר האבן נאכנישט קיין בית המקדש? עס איז דאך נאכאלץ 'מתו מוטל לפניו'!

וואס מיינט שבת נחמו?

אזוי אויך, דארף מען פארשטיין דעם ענין פון 'נחמה בכפלים', וואס דאס גייט דאך נישט ארויף בלויז אויף לעתיד, נאר דאס איז דאך א זאך וואס דער רבונו של עולם איז משפיע פאר אונז אין גלות - נאך די דריי וואכן - אז עס הייבט אן צו שיינען אן אור פון 'נחמה בכפלים'. וואס איז דער מהות פון דעם אור? און וויאזוי איז מען דאס מקבל? און וואס איז דער שייכות צווישן דעם ענין פון 'שבת נחמו' מיט דער קריאה פון פרשת ואתחנן; ווי מען ליינט דעם גאנצן מעמד פון 'מתן תורה' און 'עשרת הדברות', וואס האט איינס מיטן אנדערן?!

מושגים פון תורת הפנימיות

כדי צו קענען פארשטיין די ענינים פון נחמה, וועט מען מקדים זיין אין קורצן עטליכע באקאנטע הקדמות פון פנימיות התורה, און דערנאך וועט מען עס אראפברענגען באופן 'שוה לכל נפש' און עס אויסשמועסן אין דרכי העבודה וואו דאס איז נוגע פאר אונז. דער אר"י הק' איז מגלה, אז די 'עשר

ספירות' צוטיילן זיך אויף צוויי חלקים, 'מוחין' און 'מדות', די ערשטע דריי ספירות; חכמה, בינה, דעת - וועלכע רופן זיך 'שלוש ראשונות' - זענען די 'מוחין'. און די אונטערשטע זיבן ספירות רופן זיך מדות. און דאס איז ממש ווי צוויי וועלטן, די 'מוחין' ווערן אנגערופן 'עלמא דאתכסיא' - א באהאלטענע וועלט וועלכע איז פארהילן פון אונזער השגה. און די 'מדות' ווערן אנגערופן 'עלמא דאתגליא' - אן אנטפלעקטע וועלט, וואס מיר קענען עס משיג זיין. און דער שם הוי"ה איז א קעגן אט די צוויי וועלטן, דער י-ה פונעם שם, איז קעגן די 'שלוש ראשונות' - 'עלמא דאתכסיא', און דער ו-ה פונעם שם, איז קעגן די זיבן מדות - 'עלמא דאתגליא'.

עלמא דאתכסיא איז ליכטיגער

די סיבה פארוואס 'עלמא דאתכסיא' איז באהאלטן פון אונזער השגה איז, צוליב די גרויסע ליכטיגקייט וועלכע שיינט דארט, וואס צוליב דעם האבן מיר נישט קיין כלים דאס צו פארנעמען, ווידעראום, אינעם 'עלמא דאתגליא' איז די ליכטיגקייט שוין מער מצומצם געווארן און עס שיינט נישט מיט אזא שטארקייט, און דעריבער קענען מיר זען דעם אור און האבן א השגה דערין. און דער אר"י הק' זאגט א כלל, אז יעדער באהאלטענער אור פון 'עלמא דאתכסיא', איז אלעמאל צוויי מאל אזויפיל ווי אן אפגענעם אור פון 'עלמא דאתגליא'.

א צרה מיינט, די גוטס איז צו גרויס אז איך זאל עס קענען זען בעיני בשר

לויט די הקדמות פונעם אר"י הק', זאגן די חסיד'ישע ספרים: יעדעס מאל וואס א איך גייט דורך עפעס א שוועריקייט, איז נישט פשט אז מען פירט זיך יעצט פון הימל מיט א מדה פון

נקודות:

נחמה איז נישט אן ענין פון 'מה' דהוה הוה, אז ביז יעצט איז טאקע געווען זייער ביטער, און פון יעצט און ווייטער וועט ווערן זיס און גוט, ניין! דאס איז נישט 'נחמה', דאס איז 'שכחה'. דער ענין פון נחמה איז, אז פלוצלינג טוישט זיך דער בליק! פלוצלינג דערזעט מען א ליכטיגקייט אין די אלע צרות!

נאך תשעה באב נעמט א איד דעם גאנצן אבלות פון די דריי וואכן, און ער גיבט עס א דריי איבער צו 'נחמה', אז דוקא דארט אינעם גרעסטן צער און אבלות, דארטן ליגט באהאלטן די גרעסטע נחמה! ווייל דאס וואס די שכינה איז אזוי נאנט צו אונז און קען ארויסגעבן איר בכיה – דורך אונזער הארץ – אט דאס איז א בית המקדש! דאס איז דער עכטער 'ושכנתי בתוכם' בפנימיות, אז די שכינה וואוינט נאכאלץ מיט אונז און אין אונז! און דאס איז אין א געוויסן זין גרעסער ווי דער נגלה'דיגער בית המקדש, וויבאלד דאס קומט אראפ צו יעדן איד אין גלות

'רע' חס ושלום, ניין! עס איז נישטא אזא זאך ווי 'רע', אלעס איז בלויז 'לטובה'! נאר דער פשט איז, מען פירט זיך יעצט צו אים מיט אן הנהגה פון 'עלמא דאתכסיא'! מען איז משפיע אויף אים אזא גרויסע ליכטיגקייט, וועלכע איז - צוליב די גרויסע שטארקייט פון דער ליכטיגקייט - באהאלטן פון זיין השגה, וואס דערפאר זעט עס אים אויס ווי שלעכט און ווייטאליך. אבער אינאמת'ן, איז עס נאך אסאך א גרעסערע 'טוב' ווי די טובות וואס א מענטש גלייכט און ווארט צו באקומען, ווייל דאס איז א טוב פון 'עלמא דאתכסיא', פונעם י-ה שבשם, וואס דאס איז אסאך א בעסערע און ליכטיגערע השפעה, ווי די געווענליכע השפעות.

חורבן הבית איז א השפעה פון 'עלמא דאתכסיא'

פונקט ווי ביי יעדן זיידע זענען די שוועריקייטן א השפעה פון גוטס באופן אתכסיא, אזוי אויך אין דער הנהגה פונעם כלל, איז דער גאנצער 'חורבן הבית' און דער ביטערער 'גלות' - א געוואלדיגער אור פונעם עלמא דאתכסיא, וואס פאר אונזערע אויגן זעט עס אויס פון אויבנאויף ווי א שרעקליכער 'רע', אבער אינאמת'ן איז עס אזא הויכער 'טוב' - אין וואס מיר האבן גארנישט קיין

השגה! עס איז טאפלט בעסער און העכער ווי דער פשוט'ער טוב פון זיין אין ארץ ישראל און האבן א בית המקדש, נאר עס איז 'מכוסה' פון אונזער שכל (און כאטש מען וועט עס שפעטער אביסל מקרב זיין אל השכל, איז עס אבער נאכאלץ נישט געהעריג מיושב ביי א מענטש, און קיינער וואונטשט זיך נישט דעם סארט טוב, און נישט דא איז דער פלאץ עס מסביר צו זיין).

די דריי וואכן - שלש ראשונות

די דריי וואכן צוזאמען מיט די 'שבעה דנחמתא' זענען בסך הכל צען וואכן - קעגן די עשר ספירות. די ערשטע דריי וואכן זענען קעגן די 'שלש ראשונות', און דערפאר האט זיך דעמאלט אפגעטון אזעלכע סארט מאורעות, אין וועלכע מיר זעען נישט דעם 'טוב', פארקערט, אין אונזערע אויגן איז דאס געווען די ערגסטע מאורעות פון כלל ישראל, ווייל אין דעם עולם איז דער 'טוב' זייער פארדעקט און פארהוילן, און דערפאר איז דעמאלט די עבודה פאר אונז - וואס מיר האבן נישט קיין השגה אין דער טוב פון יענעם עולם - צו זיין בצער און זיך מתאבל זיין אויפן חורבן.

שבעה דנחמתא - זיבן מדות

נאך די ערשטע דריי וואכן, הייבן זיך אן די 'שבעה

ב.

כמוס עמדי: דער אור פון ביהמ"ק שיינט אין אידישע הערצער

עוד יוסף חי - נאכאלץ דא א ביהמ"ק בפנימיות

מען וועט אויסשמועסן עטליכע נקודות וויאזוי מען קען אביסל מקרב זיין אל השכל, דעם ענין פון 'עלמא דאתכסיא', וואו א מענטש קען זיך אנאכאפן אינעם 'נחמה כפולה', צו טוישן זיין אבלות'דיגן בליק פון די דריי וואכן, און זען די באהאלטענע גוטס אינעם חורבן הבית. בכלליות איז דער ווארט: כאטש וואס דער בית המקדש איז טאקע חרוב געווארן, איז אבער נאכאלץ געבליבן א קשר וואס א איד האט צום בית המקדש בפנימיות, וואס דארט איז גארנישט חרוב געווארן, נאר דארטן איז - אין א געוויסן מכוסה'דיגן זין - נאך שענער געווארן דורכן חורבן. און עס זענען פארהאן פארשידענע פלעצער וואו דער פנימיות'דיגער בית המקדש ווערט נתגלה, און מען קען זען מיט די אויגן וואו עס לעבט נאך אין אידישע הערצער.

די אבלות פון ת"ב - די שכינה וויינט ארויס פון אונז

דער גאנצער מחזה וואס מען זעט תשעה באב, וואו אידן זעצן זיך אראפ אויף דער ערד און לאזן טרערן אויף א בית המקדש וועלכע איז חרוב געווארן מיט באלד צוויי טויזנט יאר צוריק

- איז א לעבעדיגער עדות אויפן פנימיות'דיגן בית המקדש. ווייל עס האט דאך נישט קיין שום הסבר בדרך הטבע, אז א מענטש זאל קענען וויינען אויף א הויז וואס נישט ער, נישט זיין טאטע און נישט זיין עלטער זיידע פון צען דורות ארויף - האבן אמאל געזען. עס איז ממש למעלה מדרך הטבע! נאר דער פשט איז, אז די שכינה הק' קלאגט און וויינט ארויס פון אידישע הערצער! און דאס איז דער גרעסטער סימן און עדות, אז מיר האבן א שייכות מיט א פנימיות'דיגער בית המקדש, ווייל דאס וואס די שכינה איז אזוי נאנט צו אונז און קען ארויסגעבן איר בכיה - דורך אונזער הארץ - אט דאס איז א בית המקדש! דאס איז דער עכטער 'ושכנתי בתוכם'! קומט אויס, אז נאך תשעה באב עמט א איד דעם גאנצן אבלות פון די דריי וואכן, און ער גיבט עס א דריי איבער צו 'נחמה', אז דוקא דארט אינעם גרעסטן צער און אבלות, דארטן ליגט באהאלטן די גרעסטע נחמה, אז בפנימיות איז דא א בית המקדש! בפנימיות וואוינט נאכאלץ די שכינה מיט אונז און אין אונז! און דאס איז אין א געוויסן זין גרעסער ווי דער נגלה'דיגער בית המקדש, וויבאלד דאס קומט אראפ צו יעדן איד אין גלות, נישט קיין חילוק אין וועלכן מצב ער געפונט זיך נאר.

ג.

משמחי לב: אין דער תורה ליגט באהאלטן דער כח פון 'יום שמחת לבו'

"ביום חתונתו זה מתן תורה, וביום שמחת לבו זה בנין בית המקדש". דאס הייסט, אז דער קשר צווישן דעם רבנו של עולם מיט כלל ישראל האט געהאט צוויי חלקים, דער ערשטער חלק איז געווען 'מתן תורה' - וואס דאס ווערט צוגעגליכן צו א 'יום החופה', וואו מען גיבט נאר קידושין, און דער צווייטער חלק איז געווען דער משכן - וואס דאס ווערט צוגעגליכן צו א 'נישואין'. אויבנאויף איז דער תכלית פון קידושין, צו

דנחמתא' - וועלכע זענען קעגן די אונטערשטע זיבן ספירות, וועלכע זענען 'עלמא דאתגליא'. דאס הייסט, אז די נחמה איז נישט אן ענין פון 'מה דהוה הוה', כאילו אז ביז יעצט איז טאקע געווען זייער ביטער, און פון יעצט און ווייטער וועט ווערן זיס און גוט, און עס וועט אנהייבן קומען א פרישע השפעה פון חסדים, ניין! דאס איז נישט 'נחמה', דאס איז 'שכחה'. דער ענין פון נחמה איז, אז דער אור פון 'עלמא דאתכסיא' - וועלכער האט אויסגעזען אזוי ביטער שלעכט - ווערט מצומצם און קומט אראפ אינעם 'עלמא דאתגליא', און פלוצלינג טוישט זיך דער בליק! פלוצלינג דערזעט מען א ליכטיגקייט אין די אלע צרות! מען זעט די אלע באהאלטענע גוטס וועלכע ליגן באהאלטן אינעם 'פורענותא'! און דורכדעם ווערט איבערגעדרייט דער גאנצער חורבן הבית, פון 'פורענותא' צו 'נחמה', פון 'אבלות' צו 'שמחה'! און דעמאלט באקומט מען דוקא א 'נחמה כפולה', ווייל דער אור פון 'עלמא דאתכסיא' איז דאך צוויי מאל אזויפיל ווי דער אור פון 'עלמא דאתגליא', און איינמאל מען באקומט א השגה אינעם 'עלמא דאתכסיא' און מען זעט די גוטס דערפון - ווערט מען באלאכטן מיט דעם געוואלדיגן אור פון 'כפליים לתושיה'.

תפילין א פנימיות'דיגער ביהמ"ק
נאך א פלאץ וואו עס קומט ארויס דער פנימיות'דיגער בית המקדש, איז אין די תפילין; ווי דער זוהר הק' זאגט (ח"א קסט), אז 'תפילין' - וועלכע ווערט דאך אויך אנגערופן 'בית' - איז א בית המקדש, און ווען א איד טוט אָן די תפילין, איז ער מקיים דעם פסוק (שמות כה, ח): 'וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְתוֹכָם'. עס קען טאקע זיין, אז דאס איז דער טעם פארוואס תשעה באב ביי שחרית לייגט מען נישט קיין תפילין, ווייל דעמאלט לעבט מען נאך אינעם 'עלמא דאתכסיא', וואו מען זעט בלויז א חורבן בית המקדש - אָן די נחמה פונעם באהאלטענעם בית המקדש. אבער ווען עס קומט דער צייט פון תשעה באב ביי מנחה, ווען מען גרייט זיך צו זאגן 'נחם' - איז מען אונט מנחם מיט מצות תפילין; מען טוט זיך אן די 'בתים' פון תפילין, און מיט דעם טרייסט מען זיך, אז מיר האבן נאכאלץ א בית המקדש! ריכטיג טאקע, אז מיר האבן נישט דעם גרויסן בית המקדש בהתגלות, אבער באהאלטענערהייט האבן מיר היינט אויך א בית המקדש אין די בית'לעך פון די תפילין, וואס דאס איז דער 'קשר' של תפילין וואס מיר זענען צוגעקניפט בעבותות אהבה מיטן רבנו של עולם.

צוקומען צום נישואין, און טאמער ווערט חרוב דער בית המקדש - וועלכע איז דער ענין פון נישואין - איז עס א בראך אינעם גאנצן ענין פון 'יום חתונתו' - מתן תורה, וויבאלד מען קומט נישט אָן צום תכלית. און דאס איז געווען די סברא פון אידן נאכן חורבן בית המקדש, וואס זיי האבן זיך געוואלט פטר'ן פונעם 'עול תורה ומצות'. זיי האבן כאילו גע'טענה'ט: 'אויב איז דער 'יום שמחת לבו' בטל געווארן, איז אויטאמאטיש

בשעת ווען מען האט חרוב געמאכט דעם בית המקדש, איז נישט בטל געווארן דער 'שמחת לבו' פונעם רבוננו של עולם, נאר דער גאנצער 'שמחת לבו' פונעם בית המקדש איז צוריק ארויפגעגאנגען

צו איר שורש - וואס דאס איז די תורה! און דורכדעם האט זיך געשאפן אזא מדרגה אין תורה וועלכע רופט זיך 'שמחת לבו'

דורכן ליגן אין לערנען באקומט מען 'כח הזכרון'

עס איז אבער באקאנט דער כלל אין פנימיות התורה, אז סכחה קומט אלעמאל פון די 'אחורים דקדושה', ווייל אינעם 'פנים דקדושה' איז נישטא קיין סכחה; ווי מען ליינט אין די עשרת הדברות (שמות כ. ג): "לא יהיה לך אלהים אחרים על פני" - דער 'אלהים אחרים' קען נישט זיין 'על פני', ער הייסט 'אלהים אחרים' - פון לשון 'אחוריים', ווייל ער קען נישט אנרירן דעם בחינת 'פנים', נאר דעם 'אחוריים'. דעריבער איז די הויפט עצה קעגן די דאזיגע סכחה, אז מען זאל זיך מדבק זיין אין תורה - וועלכע ווערט אנגערופן 'פנים'; ווי מען ליינט די וואך (דברים ה. ד): "פנים פנים דבר ה' עמכם" - מתן תורה האט אונז קובע געווען אן אור פון 'פנים' וואס אלהים אחרים קען דאס נישט אנרירן! א כח וואו עס הערשט נישט קיין סכחה! א כח פון זכרון צו לעבן מיטן 'יום חתונתו ויום שמחת לבו'.

סכחה קען נישט שולט זיין אויף תורה

אין דער וואכנדיגער סדרה איז די תורה מאריך איבער דעם ענין פון 'סכחת התורה'; ווי עס שטייט (דברים ד. ט): "רַק הַשְׁמֵרָה לָךְ וְשִׁמּוֹר נִפְשֶׁךָ מֵאֵד פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ וְפִן יִסְרוּ מִלְּבָבְךָ כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ". עס איז טאקע אן אזארה פאר יעדן יחיד נישט צו פארגעסן די תורה, אבער בפנימיות ליגט דערין א פאקטישער מצויאות, אז די תורה איז אזא מין אור וואס דארטן איז נישט שייך קיין סכחה! בכלליות ישראל וועט קיינמאל נישט פארגעסן ווערן די תורה! און דורכדעם וואס מיר היטן אויפן זכרון און פארגעסן נישט די תורה - פארגעסט נישט דער רבוננו של עולם פון אונז און פון זיין 'יום חתונתו' מיט אונז! און אויב דער 'יום חתונתו' איז דא בפנימיות זכרוננו - מוז על כרחך זיין, אז אויך דער 'יום שמחת לבו' איז נאכאלץ דא! ווייל דער יום שמחת לבו איז בלויז א גילוי פונעם יום חתונתו, און מען קען נישט אפטיילן צווישן זיי!

די גילויים פון סודות התורה - דוקא באלד נאכן חורבן

ביי ביידע חורבנות האט מען געזען באלד נאכן חורבן א גרויסער גילוי אין תורה. ביים ערשטן חורבן, שטייט אין די פסוקים אין יחזקאל, ווי יחזקאל הנביא האט מגלה געווען 'מעשי מרכבה' אין גלות בבל. און דער זוהר הק' (ח"ב ה.) רעדט ארום באריכות, אז דאס זענען געווען מורא'דיגע גילויים וואס אפילו ישעיה הנביא האט נישט מגלה געווען, און דער רבוננו של עולם האט דאס דוקא מגלה געווען אין גלות, כדי צו מנחם זיין דערמיט דעם כלל ישראל, ווייל אידן האבן געמיינט אז דער אויבערשטער האט פארגעסן פון זיי (בחינת סכחה), דעריבער האט זיי דער רבוננו של עולם מגלה געווען מעשי מרכבה, און מיט דעם האט ער זיי געוויזן אז ער האט נישט פארגעסן, נאר ער מיט זיין גאנצע מרכבה געפונען זיך מיט זיי אין גלות. אזוי אויך, נאנט נאכן חורבן פון שני, איז געווען דער דור פון רבי שמעון בר יוחאי, וועלכער האט מגלה געווען נייע גילויים פון 'סתרי תורה', וואס איז דאך ממש די בחינה פון 'עלמא דאתכסיא' - אז בכיסוי האבן מיר נאכאלץ א בית המקדש; ווי דער זוהר הקדוש איז אסאך מאל מדמה רבי שמעון צום בית המקדש, ווייל דאס איז אזא סארט מדרגה פון תורה וועלכע ברענגט פארן מענטש אן אור פון בית המקדש. און דערפאר איז דער זוהר אזוי פארקערט פון סכחה; ווי עס איז באקאנט דער רמז: "כי לא תשכח מפי זרעו" - סופי תיבות 'וחאי'. ווייל פנימיות התורה האט מער שייכות מיט דעם ענין פון זכרון.

אויבערשטן! דער זעלבער 'שמחת לבו' וועלכער איז אמאל נתגלה געווארן אויף אן אופן פון בית המקדש - ווערט היינט נתגלה אויף אן אופן פון תורה! א איד קען היינט מרגיש זיין 'השראת השכינה' אין לימוד התורה - באופן עלמא דאתכסיא - ממש פונקט ווי אינעם בית המקדש!

ביד חזקה אמלוך - אונזער קשר איז טיפער פון ענקער בחירה!

נאכן חורבן, ווען אידן האבן געוואלט אראפוארפן דעם עול תורה פון זיך, האט זיי דער רבוננו של עולם געענטפערט (יחזקאל כ. ג): "אם לא בָּיַד תִּזְקָה וּבְזִרְעוֹעַ נְטוּיָהּ וּבְחִמָּה שְׁפוּכָה אֶמְלוֹךְ עֲלֵיכֶם" - ניין, דער 'יום חתונתו' און 'יום שמחת לבו' קענען נישט בטל ווערן דורכן חורבן בית המקדש! ווייל אונזער קשר איז אסאך טיפער פון דעם! עס איז אן עצמיות'דיגער קשר פון 'עלמא דאתכסיא!'. און דאס איז זייער ענליך צום ענין פון 'כפה עליהם הר כגיגית' ביי מתן תורה. ווייל אידן האבן געזאגט "נעשה ונשמע" - כאילו דער גאנצער 'יום חתונתו' איז תלוי אין זייער בחירה און אין זייערע מעשים, און טאמער זיי וועלן חלילה זינדיגן וועט דאס בטל ווערן. דערפאר האט דער אויבערשטער איבערגעבויגן דעם בארג אויף זיי, און מיט דעם האט ער זיי געגעבן אנצוהערן: "דער 'יום חתונתו' איז אסאך מער ווי ענקערע מעשים! עס קען נישט בטל ווערן! אויב ענק וועלן נישט בוחר זיין בטוב, וועל איך ענק כופה זיין 'ביד חזקה', ביז ענק וועלן שוין זאגן 'רוצה אני!' ווייל אונזער קשר איז א קשר פון עלמא דאתכסיא!"

תשעה באב טוט זיך א מלחמה צווישן 'זכרון' און 'סכחה'

עס שטייט אין פסוק (ישעיה מט. טו): "גַם אֶלֶה תִּשְׁכַּחַנָּה וְאָנֹכִי לֹא אֶשְׁכַּחֶנָּה". טייטשט די גמרא, אז 'אלה' גייט ארויף אויף חטא העגל, און 'אנכי' גייט ארויף אויף מתן תורה. דאס הייסט, אז דער חטא העגל - וועלכער האט גורם געווען צום גאנצן חורבן בית המקדש - האט שייכות מיטן ענין פון 'סכחה', ווידעראום מתן תורה, האט שייכות מיטן ענין פון 'זכרון' וועלכע איז פארקערט פון סכחה. אזוי אויך שטייט אין זוהר הק' (ח"א קמח), אז דער גאנצער תשעה באב שטאמט פון דעם 'ויגַע בְּכַף יָרֵכָה' (בראשית לב. כו) - אז דורכדעם וואס דער שר של עשו האט אנגעריירט אינעם 'גיד הנשה' (הנשה - פון לשון 'כי נשני', סכחה) פון יעקב, דורכדעם האט ער אריינגעברענגט אין יעקב א פגם פון סכחה, און פון דעם איז געווארן א תשעה באב.

'זכרון' מיינט, דער קשר איז נאך ווייטער דא - נאר עס איז באתכסיא

'זכרון' מיינט 'עלמא דאתכסיא', אז כאטש בהתגלות איז די זאך שוין נישטא מער, איז עס אבער נאכאלץ פארבליבן באהאלטן אין זיין זכרון, ווידעראום, 'סכחה' מיינט, 'עלמא דאתכסיא', אז טאמער איז די זאך נישטא מער בהתגלות פאר די אויגן, פארגעסט ער דערפון כאילו די זאך איז נישטא מער. און לענינו מיינט דער ענין פון סכחה, אז א מענטש פארגעסט פון זיין קשר מיטן רבוננו של עולם! ער פארגעסט אז עס איז געווען א 'יום חתונתו ויום שמחת לבו', און ער מיינט אז דער קשר איז שוין חרוב געווארן צוזאמען מיטן חורבן הבית. און אז דער סכחה האט דער שר של עשו גורם געווען פאר כלל ישראל מיטן חורבן פון בית המקדש, פארגעסט ער יעקב אבינו, און שפעטער איז עס נאכאמאל נתעורר געווארן דורכן 'אלה תשכחנה', וועלכע איז געקומען פערציג טעג נאכן יום חתונתו, און גורם געווען אז אידן זאל פארגעסן פונעם מורא'דיגן קשר של חתונה, און לייקענען אינעם 'עלמא דאתכסיא'.

אויך בטל דער 'יום חתונתו!' ווייל דער גאנצער תכלית פון די 'קידושין' - 'מתן תורה', איז דאך נאר אנצוקומען צום 'נישואין' - 'שכנתו בתוכם', און טאמער עס איז נישטא קיין נישואין, איז צו וואס זאל מען אנהאלטן דעם קידושין?!

דער פארקערטער בליק פונעם רמב"ן: מתן תורה ווערט נמשך דורכן ביהמ"ק

עס איז באקאנט די ווערטער פונעם רמב"ן (פר' תרומה), אז דער גאנצער ענין פונעם בית המקדש איז, אז די אלע גילויים פון מתן תורה זאלן ווייטער אנגיין. דאס הייסט, דער רמב"ן גיבט אונז דא אן אנדערן בליק אויפן ענין פון בית המקדש, אז עס איז נישטא פשט, אז דער תכלית פון גאנץ מתן תורה איז געווען בלויז אנצוקומען צום בית המקדש, און טאמער פונעם האט נישט יענעם תכלית, איז אויס מיט גאנץ מתן תורה, נאר פונקט פארקערט, דער תכלית איז שוין געווארן אויסגעפירט מיט מתן תורה אליינס, נאר כדי עס זאל ווייטער זיין א המשכה פאר מתן תורה, האט אויסגעפעלט א בית המקדש. אבער לכאורה דארף מען פארשטיין, וויאזוי שטימען די ווערטער פונעם רמב"ן מיט די אויבנדערמאנטע ווערטער פון חז"ל, אז דער בית המקדש איז דער ענין פון 'נישואין'?! בפשטות איז דאך דער גאנצער תכלית פון 'קידושין' נאר אנצוקומען צום 'נישואין', און נישט בלויז צו געבן פאר די 'קידושין' א המשכה אויף ווייטער?!

ביי מתן תורה איז שוין אלעס געווען באתכסיא

לויט ווי מען האט אויבן גערעדט, דעם חילוק צווישן 'עלמא דאתכסיא' און 'עלמא דאתגליא', קען מען זייער גוט פארשטיין וויאזוי די ווערטער פונעם רמב"ן שטימען מיט די ווערטער פון חז"ל. ווייל יעדעס מאל וואס א מאן גיבט 'קידושין', איז דער עצם קשר שוין גמור! אינעם 'עלמא דאתכסיא' איז מען שוין אנגעקומען צום תכלית! נאר וויבאלד מיר לעבן אין אן 'עלמא דאתגליא', דעריבער מוז מען אראפברענגען דעם באהאלטענעם קשר אויף דער וועלט, דורך חופה ונישואין, און די זעלבע זאך איז כלפי מתן תורה - וועלכע איז דער 'קידושין' - פונעם רבוננו של עולם צו כלל ישראל, אז דער עצמיות'דיגער און באהאלטענער קשר איז שוין אנגעקומען צום תכלית השלימות ביי מתן תורה, און דער בית המקדש איז געקומען בלויז כדי צו ממשיך זיין און אראפברענגען דא אויף דער וועלט - אט דעם קשר פון מתן תורה.

ביים חורבן הבית איז צושטאנד געקומען דער ענין פון 'משמחי לבו'

בשעת ווען די אויכים זענען אריינגעקומען און חרוב געמאכט דעם בית המקדש, איז נישטא פשט אז איז עס דעמאלט בטל געווארן דער 'שמחת לבו' פונעם רבוננו של עולם חס ושלום, נאר דער פשט איז, אז דער גאנצער 'שמחת לבו' פונעם בית המקדש איז צוריק ארויפגעגאנגען צו איר שורש - וואס דאס איז די תורה! דער נישואין איז צוריק געגאנגען צום 'עלמא דאתכסיא' - וואס דאס איז די קידושין, און דורכדעם האט זיך געשאפן אזא מדרגה אין תורה וועלכע רופט זיך 'שמחת לבו'; ווי דער פסוק זאגט (תהלים יט. ט): "פִּקְדוֹי ה' יִשְׂרָאֵל מִשְׁמַחֵי לֵב". (בדרך רמז: 'שמחת לבו' איז גימטריא 'תשעה באב', צו ווייזן, אז דער 'יום שמחת לבו' איז בכלל נישט צושטערט געווארן אום תשעה באב, נאר עס איז דעמאלט אריין אין תורה). עס איז טאקע נישטא היינט דער מקום וואו דער קשר ווערט אויסגעשפילט און אויפגעפנט אויף דער 'עלמא דאתגליא', אבער פון צווייטן זייט, א איד וועלכער איז זיך מדבק אין תורה, קען דארט טרעפן א באהאלטענעם קשר און א שמחה מיטן

היינט איז גרינגער אנצוקומען צום טיפן קשר מיטן רבוש"ע

דער עיקר נחמה פון שבת נחמו, איז די קריאה פון 'מתן תורה'. ווייל דורכן לערנען תורה קען מען אנקומען צום פנימיות'דיגן בית המקדש! א מענטש קען היינטיגע צייטן אנקומען צו אזעלכע גילויים אין תורה, וואס בזמן הבית וואלט ער דאס נישט משיג געווען! ווייל אין בית המקדש האט מען דאס געדארפט משיג זיין דורך די כלים פון בית המקדש, און מען האט געדארפט גיין צום בית המקדש - וואס נישט יעדער איז געווען ראוי און טהור דערצו. אבער היינט קומט דער בית המקדש צו אונז! ווייל די תורה איז אפן פאר יעדן; ווי די גמרא זאגט (קידושין סו:): "תורה מונח בקרן זוית כל מי שרוצה ללמוד יבוא וילמוד" - תורה איז בחנם! עס קאסט נישט קיין געלט, און עס איז נישט פארשפארט, עס איז אפן פאר יעדן מבקש ה' מקטן ועד גדול!

די טובה פון חורבן הבית - אז דער נידריגער איד באקומט שייכות צום בית המקדש

דער ענין פון תורה, אט דאס איז די 'נחמה בכפלים', אז מען זעט די טובה פון דער צרה, אז דוקא דורכן חורבן בית המקדש, איז דער עיקר אור ה' צוריק אריינגעגאנגען אין דער תורה, און דורכדעם איז עס געווארן נאנט צו יעדן נידריגסטן איד! ווי די גמרא זאגט אויף די תורה (תענית ז:): "יורדת ממקום גבוה למקום נמוך", און רבי צדוק זאגט (רס"י לילה אות ד), אז דאס מיינט נישט בלויז דער וועלכער האלט זיך נידריג, נאר עס מיינט, דער ווייניג, דער וואס איז טאקע באמת נידריג! נידריגע מענטשן קענען זוכה זיין צו גרעסערע גילויים אין תורה! ווייל די טבע פון תורה איז, צו זיין א צינור מיט וואס דער אויבערשטער שיקט אראפ זיין אור גאר נידריג און איז מקרב די גרעסטע רחוקים! דאס איז א חידוש וואס מיר האבן באקומען דוקא דורכן חורבן בית המקדש.

די הצלחה אין תורה וואס מען שמירט אין די וואכן פון שבעה דנחמתא

דוד המלך זאגט (תהלים קיט, ו): "זאת נַחֲמַתִּי בְעֵינַי פִּי אֲמַרְתָּ חֲתִינִי" - מיינ טרייסט אויף די צרות, איז דאס וואס איד בין זיך מחיה מיט דיין תורה. די וואכן פון שבעה דנחמתא איז א זמן פון זיך אריינלייגן אין א בלאט גמרא תוספות מיטן גאנצן כח און שעפן פון דארט חיות, ווייל דער אויבערשטער איז ממש בפועל מנחם דעם כלל ישראל, און מען קען שפירן בשעת'ן לערנען אז עס לערנט זיך מיט א געוואלדיגע 'שמחת לבו', און מען איז מרגיש די גילויים פון בית המקדש - דורכן צינור פון תורה! די וואכן זענען זייער מסוגל אז דער מענטש זאל זוכה זיין צו נייע גילויים אין תורה! עס ווערט נתגלה דער אור פון 'פנים בפנים דבר!' עס ווערט נתגלה דער אור פון 'השראת השכינה!' עס ווערט נתגלה, אז דער אויבערשטער האט אונז נישט פארגעסן! און דאס איז ממש א מציאות'דיגע נחמה וואס יעדער איד קען שפירן אין די איינציגע טעג - בשעת ווען ער לערנט תורה אויף אן אופן פון 'השראת השכינה' - ווי עס וועקן זיך אויף זיינע טיפערע חלקי הנפש, וואס אויף דעם זאגט דער רבנו של עולם 'אנכי לא אשכחך', דארטן איז נישטא קיין שחחה און נישט קיין חורבן! דארטן איז בית המקדש בבנינו.

דער אויבערשטער זאל העלפן אז עס זאל טאקע זיין 'זאת נחמתי בעניי כי אמרתך חייאתי', אז כאטש עס איז טאקע 'כאלו נחרב בית המקדש בימינו', און מען איז טאקע געפאלן אויף נידריג, דאך זאל די תורה אראפקומען צו אונזערע מקומות הנמוכים און דארט מגלה זיין נייע גילויים אין תורה, אויף א בחינה פון 'כפליים לתשועה', מען זאל זוכה זיין צו זען בנחמת ציון וירושלים ברחמים, במהרה בימינו אמן.

בריקוד את הריקוד של 'עלינו לשבח'. ובהיותו בר הכי הבין והשיג הרה"ק מראפשיץ עד היכן הדברים מגיעים, ומרוב הקדושה הנוראה שהרגיש בשעת מעשה נפל 'חלשות'. כאשר ראה זאת הרבי מלובלין, התבטא ואמר בנוסח של שמחה וענוה כדרכו בקודש: 'אָה, ער איז א שוואכער איד, ער קען נישט טאנצן... געבט'ס אים אביסל בראנפן, ער זאל זיך אביסל שטארקן...'. (אָה, הוא יהודי חלש, הוא אינו יכול לרקוד... תנו לו קצת יי"ש, ויתחזק קימעא...).

שנה אחת במוצאי יום הכיפורים היה הרה"ק הרבי מלובלין שמח בשמחה גדולה במיוחד, ואמר כי הס"מ קיטרג עליו בשמים על כך אשר בשעת אמרו סדר העבודה בתפילת מוסף כיון את כל הכוונות שכיון הכהן גדול לפני ולפנים, והרי זה ממש בחי' של 'שחוטי חוץ'. סיים הרה"ק מלובלין בשמחה ואמר: 'אזוינע קטרוגים פארגין איך אים' (כאלו קטרוגים מסכים אני שיהיו לו).

דרכו בקודש של הרה"ק מלובלין היתה דרך השמחה, וכך גם לא היה מקפיד על דבר, אלא את הכל עשה בנעימות ובשמחה. אכן ידיו ורעו הרה"ק הרבי ר' מענדל'ע מרימנוב זי"ע - שהיו שניהם תלמידי הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע - אחז את דרכו בקודש בקו הגבורה, והיה מתנהג ביראה גדולה ובהקפדה על כל דבר. והיה הדבר ניכר גם בעת עריכת השולחן, אשר אצל הרה"ק הרבי ר' מענדל'ע היה מוכרח להיות שקט באופן מוחלט, עד שהיו יכולים לשמוע קול זבוב המרחש באויר בשעת השיט. ואילו אצל הרבי מלובלין היו יכולים להיות אנשים המדברים ביניהם בשעת השיט, והיתה השראה של שמחה ונעימות על הכל. פעם אחת נודמנו שני הצדיקים לפונדק אחד, וערכו את שולחנם הטהור ביחד. ומפני שהיו שם הרבי מלובלין וחסידיו, נהיה קול רעש מן ההמון, אשר התנהגו בשמחה וצהלה כנהוג בלובלין. אכן הרה"ק הרבי ר' מענדל'ע הקפיד על הדבר כנזכר, ובשמעו את קול הרעש, צעק 'שא! להשתיק את הציבור. מיד נפלו פחד ואימה על כולם והשתתקו, ונהייתה השראה של יראת שמים וחרדת קודש על כל הנאספים. אכן הרבי מלובלין לא היה יכול לסבול את המצב שנהיה, ופנה אל הרבי ר' מענדל'ע ואמר לו: 'איר האט געשריגן שא, און געווארפן א פחד אויפ'ן עולם. איך וועל שרייען שא מיט א שמחה, און מיט דעם וועט מען ממשיך זיין ש"ע נהוירן!' (אתם צעקתם שא, ורוקתם פחד על הציבור. אני אצעק שא מתוך שמחה, ובוה נמשך ש"ע נהוירן!). ואכן צעק הרבי מלובלין שוב 'שא', אבל על ידי צעקתו נהייתה השראה של שמחה וטוב לבב על כולם.

הרה"ק הרבי מלובלין זי"ע בהיותו עוד בצעירותו, היה מתגורר בעיר 'לאנצהוט' והיה מלמד דרדקי לפרנסתו. אכן היה מתפרנס מזה בצמצום רב, ובקושי היה לו לתת לחם לפי הטף. פעם התמרמרה לפניו אשתו הרבנית על כך שאין להם פרנסה, ואמרה כי כבר אינה יכולה לסבול את הקושי הגדול. והוסיפה ואמרה עוד, כי בטוחה היא שאין הוא מתפלל על כך, שהרי אילו היה מתפלל על פרנסה, ודאי היו מקבלים את תפלותיו, ואם כן למה אין הוא מתפלל על זה? ענה לה הרה"ק מלובלין: כי בשמחה רבה היה מתפלל על זה, אבל בכל פעם שהוא נעמד להתפלל הרי הוא שוכח מכל הצטרכויותיו וענייניו, והוא עוסק רק בתפלה עצמה, ואינו זוכר כלל להתפלל על פרנסה. ענתה הרבנית ואמרה לו, שאם כן תבא היא ותזכיר לו לפני התפלה, כדי שיתפלל על הדבר. וכאשר אמרה כך עשתה, ויום אחד באה הרבנית לפניו כאשר עמד להתפלל תפלת מנחה, והזכירה לו את צורך הפרנסה. ובאותה תפלה אכן זכר הרבי מן הדבר, והתפלל להיושע בענין הפרנסה. והנה בכל לילה היה הרה"ק מלובלין נוהג לשבת לבדו בביהמ"ד ולעסוק בתורה כל הלילה, והיה ביהמ"ד סגור ונעול מפני כל. באותו הלילה באמצע לימודו הרגיש הרבי כי יש עוד אדם בביהמ"ד, והרי לא היה שייך כלל בדרך הטבע להיכנס לביהמ"ד הנעול, מיד הרים הרה"ק מלובלין את עיניו הק', ואכן ראה איך קרוב אליו יושב איזה יהודי מבוגר עם הדרת פנים. מיד קם הרה"ק מלובלין ממקומו וניגש אל האיש - והיה כ"ק רבינו זי"ע מוסיף, כי הרבי מלובלין קיבל על עצמו בצעירותו, שלא להתיירא משום דבר, רק מהקב"ה בעצמו. ואכן גם מאיש זה לא התיירא הרבי כלל, וניגש אליו בלי מורא - ואמר לו: 'שלום עליכם! ווער זענט איר?' (מי אתם?), ענה לו האיש בלשון הקודש: 'אני הוא שקורין אותו אברהם העברי, באתי לומר לך: לך לך מארצך מלאנצהוט, וסע ללובלין, ושם אברכך ואגדלה שמך'. ואכן זמן קצר אחר כך עזב הרה"ק מלובלין את לאנצהוט, ועקר את דירתו ללובלין. ותיכף בבואו לשם, התפרסם שמו בפי קהל עדת ישראל, והתחילו רבים לשחר לפתחו, ללמוד את דרכי עבודת ה' ולהתברך מפיו, והיתה הרווחה בביתו.

היתה תקופה שהיה הרה"ק מלובלין נוהג לרקוד בכל יום אחר התפלה את תפלת 'עלינו לשבח', והיו משתתפים בריקוד זה ה'בעלי בתים' שהתפללו עמו במחיצתו. [ומן הסתם היה זה עדיין בתחילת הנהגתו כאשר עוד לא היו נמצאים אצלו בקביעות הגדולי התלמידים]. פעם אחת הגיע אליו תלמידו הגדול הרה"ק מראפשיץ זי"ע בשעת תפלת שחרית, ואחר התפלה השתתף עם הנוכחים